

עין משפט‏‏
נר מצוה

בא א טויד ס' רכ:
בב ב ג מיי פ"ח מהל' נדרים הל"ד סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד ס' רלב סעי' כ:
בג ד מיי' שס הל"ט וסמג שס טוש"ע יו"ד ס' רות סעי' ג:
בד ה מיי' שס הל"י טוש"ע שס סעי' ד:

תוספות

והתניא. בניתוחא. מכלל דרישא לא במעוברת בתמיה הא ודאי במעוברת איירי דהא קתני עד אדר ראשון אללא ודאי במעוברת וקשיא רישא ספיא אללא וקשיא דלא ידע במעוברת סיפא דידע במעוברת ומר עד אדר שני וקאמר דאדר סתם של מעוברת היינו אדר שני דהש העיבור אדר ראשון הוא ולא אדר שני מדע שחרי אדר הראשון משלים יום שני מכ"ט ועוד דמגילה ופורים בשני אלמא ראשון חודש העיבור: עד ר"ח אדר הראשון. דסתם אדר הוא אדר הראשון: שלא נתכוון זה אלא עד שדרך בני אדם לשתות יין.דהיינו עד ליל הפסח דבגיל פסח יש לנו לומר שלא אסר ענמנו: עד שראוהצוב.זוט הסעור: עד לילי הצוב. דהיינו סעודה של יום הכפורים ריגילין לאכול בשל דמיתא תולין (דף פג.) רבי יוסי הגלילי אומר אף ערב יום הכפורים בגליל: שדרך בני אדם לאכול שום.דהיינו ללשנת שהוא מתקנת עורא שיאכלו שוםצבא:ורואהאחבירו כו. דברים שגבג כי הני דמוכחי הויין דברים ואע"פ שלא פירש כמו שפירש משגיג ליה: כור אחד של חמץ וכו'. הני תרי בני תפסרו למעלה בפקד ארבעה נדרים (דף כה.): ר"ם אביר עד שיתן אכל ברישא מודה דקאמר [אם] אין אותה בל וטובל וזה רגילות שיאמר זה הוא כבודי והימירא מעליה הוא אכל הכא אין רגילות לומר התקבלתי מאתך שומפלירו שיתן לבני: לראשא בת אהורתי. אורחא דמילתא נקט דלאמר (בימות סב:) הנושא באת אחותו עליו הכתוב אומר אז תקרא וז' יענה: שלא נתכוון זה להכנס לביתו אלא לאכילה ושמיה סעודה גדולה שומפלירו בדבר:

הדרן עלך קונם יין

סג:

ר"ן

^א**עד ראש חדש אדר עד ראש חדש אדר ראשון עד סוף אדר עד סוף אדר ראשון** כך היא עיקר הגירסא. וטעמא משום דאדר סתמא ראשון משמע. ואיכא דגרסי עד סוף אדר עד סוף אדר שני דמשמע ליה דשני אדרים כחדש אחד הן הילכך כי אמר עד ראש מתסר עד ראש חדש אדר ראשון וכי אמר עד סוף מיתסר עד סוף אדר שני: **גב' אלמא סתמא דאדר ראשון הוא.** לגירסא קמא דכתיבנא במתניתין אחי ספיר דהא תנן דבין בצאומר עד ראש דין בצאומר עד סוף ראשון משמע. ולאידך נוסחא נמי נראה לי דהכי קאמר כיון דכחדש אחד חשיב ליה תנא אלמא כל מנייניהו דלדריס לאדר ראשון הוו. ומני ר' יהודה היא דאמר אדר ראשון כותב סתם ואין הכי נמי אליביה דכשעומד בעשרה בצאדר שני אם רלס מונה לאדר ראשון אללא שכשהוא רוזה למנות לאדר שני כותב שני כר"מ לא מתוקמא מתניתין דכיון דקאמר דסתם אדר שני משמע ולא ראשון אלמא [חדש] בצאפי נפשיה חשיב ליה^א: **והסניא.** בניתוחא: **מכלל דברישא לא במעוברים עסקין.** בתמיה. והא תנא עד ר"ח אדר ראשון דמשמע דאיכא שני אללא ודאי כולה במעוברת עסקין מיהו רישא מיירי דלא ידע בעצורה הלכך כי אמר עד ר"ח אדר עד ר"ח אדר ראשון משמע דהא לא ידע דאיכא אדר שני וסיפא דקתני ואס היתה השנה מעוברת וה"ק שאס היה יודע בעצת נדרו שהיתה שנה מעוברת כי אמר עד אדר אדר שני משמע. ולאידך נוסחא דגרסינן במתני' עד סוף אדר עד סוף אדר שני קשה בעיני כיון דמוקמי' למתני' בדלא ידע דמעוברת סתא אמאי מתסר עד סוף אדר שני:

וּלְעֵצֵן הַלֵּכָה כִּיּוֹן דְּקִי"ל (עירובין מו:)‏
ד' מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה נקטינן דסתמא דאדר ראשון משמע הילכך מי שעומד בצאדר שני וכותב אדר סתם השטר מוקדם ופסול דסתם אדר ראשון דסתם דין בגיטין בין בשטרות: **בתנאי' שלא נסכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לשפוט יין.** דהיינו עד ליל הפסח דלולין בתר אומדנא שלא נתכוון ליאסר צילי הפסח ביין אע"פ שלפי לשון נדרו משמע דאסור דהא אמר עד שיהא: **עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר.** דהיינו ערב יום הכפורים דכתנן בפרק אותו ואת בנו (חולין פג.) ר' יוסי הגלילי אומר אף ערב יוה"כ בגליל. והא עדיפא מקמייתא שהרי אינו מגיע איסורו עד האוס וכי קתני עד לילי האוס לאו דוקא שהרי אוכל הוא מצערב אללא עד סעודה של לילי האוס קאמר: **שדרך בני אדם לאכול שום צערב.** מתקנת עורא: ולענין הלכה כתב הרמב"ן ז"ל דלית הלכתא לא כבאב ולא ככרא דרבנן פליגי עלייהו דעד כאן לא סתם לן תנא לא נתכוון זה אללא צמילתא דמוכח דקתני סיפא בזהי מסרדין אי נמי כי הא דתנן לעיל (נה:)‏ טען והזיע דמודו דה רבנן משום דלאומדנא דמוכח הוא וכדפרשיט דבוכתיה ומכי אודו ליה רבנן לר' יהודה דהני אתא איהו השתא ואוסיף אפילו בנזדר עד שיהא פסח שאע"פ שמשמע עד שינא תולין דבצר להקל ואומרים שלא קבע לו זמן זה אללא כדי לקיים מצוה שעל היין צליל זה ואתא צריה ואוסיף נמי דאפי' בשום דלימיה אללא תקנת עורא אומדין אותו בךך ואפשר נמי דאצא פליג על צרא מיהו רבנן ודאי לית להו לא כמר ולא כמר ולא משתמיט תנא וסתים כחמירתא אללא כקילתא והצו דלא להוסיף עלה ותנן נמי לעיל [ס.] עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שינא ומדלא דדר ותני קונס שאני אוכל ושאינו הולך עד הפסח וקתני סתם ש"מ סיפא בתר רישא גרידא דקתני קונס יין אלמא קונס יין שאני טועם עד שיהא הפסח לרבנן עד שינא הוא הילכך הלכתא כוותייהו עכ"ל ז"ל. אבל הרא"ה ז"ל כתב דהני נמי כיון דקתני להו גבי הלכתא פסיקתא דהיינו כולוה דיני דלאומדנא דמייתי בתר הכי נמי הלכתא ינינהו ואע"ג דתנן לעיל עד שיהא הפסח אסור עד שינא אפשר דלא אקונס יין קאי ואי נמי אמרת דעלה קאי אגב גררא דהני אחריני תנא עד הפסח דהסת לא אתא לאשמועינן [אלא] כוונת הלשון היאך הוא: **האומר לאחירו וכו' וכו כבודי.** וכיון דאומד מוכיח הוא שרי: **ר"מ אומר אסור עד שיפן.** וה"ה נמי דפליג אקמייתא דאסור עד שיטול והכי איתא צירושלמי [פ"ח ה"ן]. כבר פרשתי משנה זו בפרק ארבעה נדרים (לעיל דף כד.) בצארוכה צס"ד: **לשאס אח צם אחומו.** משום דמצוה הוא כדאמרין פרק הבא על יצמתו (בימות סב:) הנושא את צת אחותו עליו הכתוב אומר אז תקרא וי"י יענה [ישעיה נתן]: **שלא נסכוון זה אללא לשם אכילה ושפיא.** ולא שיהא אסור בכניסת הבית וטעימת טיפת כונן: **תוספתא** (סוף פ"ד) היה מסרב בחצירו שיאכל אכלו צמשמה ואמר קונס ציתך שאני נכנס תוך המשמה אסור אחר המשמה מותר:

קונם יין פרק שמיני נדרים

והסניא. סיוע: **הכותב עד ר"ה אדר.** סתם עד ר"ח אדר הראשון קאמר. מדקתני אס היתה שנה מעוברת וכו' מכלל דרישא דקתני עד ר"ח כו' לאו במעוברת עסקינן בתמיה הא מדקתני עד אדר הראשון מכלל דצמעוברת עסקינן ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא: **אלא שמע מינה רישא דלא ידע דמיעצרא שפא.** וכי נדר לשם אדר הסמוך לצטט קאמר הילכך ^אעד אדר הראשון וסיפא מיירי צדידע דסתא מעוברת היא דהכי משמע אס היה יודע שהשנה מעוברת אסור עד ר"ח אדר השני: **בתנאי' שלא נסכוון זה שלא לשפוט אללא עד שעה שדרך בני אדם לשפוט יין.** דודאי רוזה הוא לשמות ד' כוסות של יין צלילי פסח שכל אדם שותין: **אלא עד לילי זאס.** עד אותה לילה שיזוס למחר ואותה הלילה מותר לאכול בשר: **עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר.** ורוזה לאכול עמנה:

עד לילי צצת. וצלילי צצת מותר: **שדרך בני אדם לאכול שום.** והיינו לילי צצת: וזו כבודי. שלא אטול ממך: **ויאמר לו.** המדיר הריני כאילו נתקבלתי מה בצקשתי ממך: **הכי אלו מופרוס ליהנוס ממנו.** שאר הנאה: **אלא לשם אישום.** שגדר שלא תהנה ממנו דרך אישום: **שלא נסכוון זה.** המסרב צו אללא לאכילה ושמיה המרובה וכי אמר זה קונס לצייתך כו' לא נתכוון לידור הנאה ממנו אללא לאכילה ושמיה מרובה נתכוון: **הדרן עלך קונם יין**

כאילו נתקבלתי ^איהיה מסרב בו לשאת בת אחותו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו ^באומר קונם אשתי נהנית לי לעולם הרי אלו מותרות להנות לו שלא נתכוון זה אלא לשום אישות ^גיהיה מסרב בחבירו שיאכל אצלו ^דאמר קונם לביתך שאני נכנס טיפת צונן שאני טועם לך מותר ליכנס לביתו ולשתות ממנו צונן שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתיא:

הדרן עלך קונם יין

והסניא. סיוע: **הכותב עד ר"ה אדר.** סתם עד ר"ח אדר הראשון קאמר. מדקתני אס היתה שנה מעוברת וכו' מכלל דרישא דקתני עד ר"ח כו' לאו במעוברת עסקינן בתמיה הא מדקתני עד אדר הראשון מכלל דצמעוברת עסקינן ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא: **אלא שמע מינה רישא דלא ידע דמיעצרא שפא.** וכי נדר לשם אדר הסמוך לצטט קאמר הילכך ^אעד אדר הראשון וסיפא מיירי צדידע דסתא מעוברת היא דהכי משמע אס היה יודע שהשנה מעוברת אסור עד ר"ח אדר השני: **בתנאי' שלא נסכוון זה שלא לשפוט אללא עד שעה שדרך בני אדם לשפוט יין.** דודאי רוזה הוא לשמות ד' כוסות של יין צלילי פסח שכל אדם שותין: **אלא עד לילי זאס.** עד אותה לילה שיזוס למחר ואותה הלילה מותר לאכול בשר: **עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר.** ורוזה לאכול עמנה: **עד לילי צצת.** וצלילי צצת מותר: **שדרך בני אדם לאכול שום.** והיינו לילי צצת: וזו כבודי. שלא אטול ממך: **ויאמר לו.** המדיר הריני כאילו נתקבלתי מה בצקשתי ממך: **הכי אלו מופרוס ליהנוס ממנו.** שאר הנאה: **אלא לשם אישום.** שגדר שלא תהנה ממנו דרך אישום: **שלא נסכוון זה.** המסרב צו אללא לאכילה ושמיה המרובה וכי אמר זה קונס לצייתך כו' לא נתכוון לידור הנאה ממנו אללא לאכילה ושמיה מרובה נתכוון: **הדרן עלך קונם יין**

כאילו נתקבלתי ^איהיה מסרב בו לשאת בת אחותו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו ^באומר קונם אשתי נהנית לי לעולם הרי אלו מותרות להנות לו שלא נתכוון זה אלא לשום אישות ^גיהיה מסרב בחבירו שיאכל אצלו ^דאמר קונם לביתך שאני נכנס טיפת צונן שאני טועם לך מותר ליכנס לביתו ולשתות ממנו צונן שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתיא:

הדרן עלך קונם יין

מסורת הש"ס

רש"י

^א [תוספתא פ"ד], ^ב [לעיל כד.], ^ג [שם] ^ד [שם] ^ה [שם] ^ו [שם] ^ז [שם] ^ח [שם] ^ט [שם] ^י [שם] ^{יא} [שם] ^{יב} [שם] ^{יג} [שם] ^{יד} [שם] ^{טו} [שם] ^{טז} [שם] ^{יז} [שם] ^{יח} [שם] ^{יט} [שם] ^כ [שם] ^{כא} [שם] ^{כב} [שם] ^{כג} [שם] ^{כד} [שם] ^{כה} [שם] ^{כו} [שם] ^{כז} [שם] ^{כח} [שם] ^{כט} [שם] ^ל [שם]

הגהות הב"ח

^א [במשנה עד שיהא הפסח אינו אסור אלא עד ליל פסח שלא נתכוין זה אללא עד שעה שדרך כל"ל: ^ב [שם לאכול שום כל"ל וזאת כ' נמחק: ^ג [שם האומר לחבירו קונס שאחה נהנה לי (עד: ^ד [שם היו מסרדין צו לשאת: ^ה [רש"י ד"ה אללא שמע וכו' הילכך אסור עד אדר הראשון:

מוסף רש"י

הרי זה יכול. המודר, להפיר את נדרו. בענמנו, שלא על פי חכם. שיכול לומר לו המודר בלום אמרת. ליתן לנכך כך וכן אלא שבידל כבודי דהו כבודי. יומר שלא אקבל. שאני נרין, וכבר הותר המדר (מעיל כד.). קונם שאת נהנית לי. קונס מהא ענין כל הנאה שמהנה ממני (גיטין עז.). אף זה. אס רזה הטורף, יכול להפיר את נדרו. יכול להמירו מחליו בלא שאלת המרת חכם (שם). ויאמר לו הרי אני כאילו התקבלתי. הריני מחזיק לך טובה כאילו התקבלתי ממך, לפיכך איט נדר (מעיל כד.). הדיה מסרב. מפליר (טוסה יג: וגו.) הוי מסרדין) שהיה מפלירו לאכול אלו מעט (מעיל כא.). **קונם לביתך שאני נכנס.** שגדר שלא יכנס לביתו, טיפת צונן שאני טועם לך. שלא לאכול אלו כלום (מעיל כא.). מותר כו' ולשתות ממנו צונן. אבל לא אכילה ממנו, שלא נתכוין מרובה. זה. המסרב, אלא לשום אכילה ושתיא. מרובה שיטעוד אלו הכנה, ולשון טיפת כונן לא נתקין זה אללא לשמיה מרובה אבל לא שמהיה שמהי מעטסת (שם).

הדרן עלך קונם יין

פירוש הרא"ש

מכלל דרישא לאו במעוברת עסקינן. אס כן מאי אדר ראשון דקאמר אללא ודאי ה"ק אס היה יודע שהיה מעוברת ורישא בדלא ידע: **בתנאי' אינו אסור אלא עד ליל פסח.** שלא נתכוין לאסור ענמנו דנ' כוסות כיון שכל העולם שותין יין והא דאמר' לעיל עד שיהא אסור עד שינא היינו בשאר דברים חוץ מייין: וכן בשר צערבי יום כפור רגילין לאכול דלאמרינן (גריכות ח:) כל האוכל ושותה נט' צו מעלה עליו הכתוב כאילו תחשעה

לעיל פירשתי דרימ מודה ברישא:

את בת אהורתי. שהיא צת גילו: שלא נתכוון זה אלא לשם אכילה ושתיא. ומיהו גם לאכילה ושמיה מותר כיון שלא הויזאס מפיו ונזדר צעין שינאא בשפתיו דכתיבי כל היוזא מפיו יעשה ולא דמי לרישא דאישות

בכלל הנאות אימיה: הדרן עלך קונם יין